

ANAFORINIAI ĮVARDŽIAI – DAIKTAVARDŽIŲ VARIANTAI

001. Struktūrinėje gramatikoje įvardžiai nelaikomi savarankiška žodžių klase. Pagal savo poziciją sakinyje jie nesudaro atskiros klasės statuso, t. y. neturi specifinių, tik jiems būdingų pozicijų bei apsupčių¹. Įvardžiai paprastai eina daiktavardžio arba būdvardžio pozicijoje, t. y. kitų sakinio narių atžvilgiu užima sakinyje tokią vietą, kaip būdvardis ar daiktavardis. Pvz., įvardžio formų *jis, ji* individualios apsuptys sakinyje nesudaro kokių nors skirtingų nuo daiktavardžio formų, sakysim, *draugas, draugė* apsupčių. Arba įvardžio *kažkoks, -ia* apsuptys išsemiamos būdvardžio *geras, -a* apsuptimis. Antra vertus, įvardžiai, pakartojantys tiek daiktavardžių, tiek būdvardžių apsuptis, neapima visų daiktavardžių ar būdvardžių apsupčių. Sakysim, įvardžiai, einantys daiktavardžio pozicijoje, neturi daiktavardžiams būdingos apsupties A + N (*geras vaikas*, bet ne **geras jis*), t. y. neturi prie savęs priklausomų pažyminių², o įvardžiai, einantys būdvardžio pozicijoje, paprastai neturi prie savęsrieveiksmių: Ad + A (*labai geras*, bet ne **labai kažkoks*) ir pan. Žodžiu, įvardžiai, eidami tiek daiktavardžio, tiek būdvardžio pozicijoje, nėra ekvivalentiški daiktavardžiams ar būdvardžiams. Jie yra tik daiktavardžių ar būdvardžių poziciniai variantai, sudaro daiktavardžių ar būdvardžių klasės tam tikrus pogrupius.

Iš seno įvardžiai, einantys daiktavardžio pozicijoje, vadinami daiktavardiškaisiais, o įvardžiai, einantys būdvardžio pozicijoje – būdvardiškaisiais įvardžiais.

002. Įvardžiai *tas, ta; šis, ši; šitas, šita; anas, ana; tas pats, ta pati; pats, pati; kuris, kuri; katras, katra* ir kt., galintys užimti būdvardžiui būdingą poziciją prie daiktavardžio (kaip jo atributas, plg.: *tas berniukas, ta mergaitė*), paprastai yra laikomi būdvardiškaisiais įvardžiais, tuo tarpu kai tokias pat skirtingas vyriškosios ir moteriškosios giminės formas turintis *jis, ji* yra daiktavardiškasis. Pastarasis niekada neina būdvardžio pozicijoje.

¹ Z. S. Harris, *Co-occurrence and Transformation in Linguistic Structure*, – *The Structure of Language*, New Jersey, 1964, 172.

² Atributiniai junginiai *visa tai* nėra ekvivalentiški daiktavardžių junginiams su būdvardžiais (*geras vaikas*). Pirmajame junginyje abu nariai yra daugiau ar mažiau savarankiški; tiek vienas, tiek kitas sintaksiškai gali pakeisti visą junginį, t. y. *visa = visa tai* ir *tai = visa tai*, plg.: *visa tai yra gera, visa yra gera* ir *tai yra gera*.

Šiame straipsnelyje norima išskelti atvejų, kai įvardžiai *tas, ta, šis, ši* ir kt. aukščiau minėti užima sakinyje tokią pat poziciją, kaip *jis, ji*, ir tuo būdu sudaro, kaip ir pastarasis, daiktavardžių (ne būdvardžių) pozicinius variantus.

003. Gana dažnai kaip daiktavardžių pavaduotojas vartojamas *tas, ta* anaforine reikšme.

Besiskirstydami pasigedo Bronislavo. Tās nuo jų atstu šnekėjo su kažki koku žmogeliu. ŽemR I 54. Jis nieko neatsakė, tik perliejo botagu kumelę, kad ta net šuoliais leidosi keliu... Myk-PutS I 19. Jautis, kaip girdi, sau vargdams pašarą pelno; ir tą daug syk ... vos išsiprašo. DonR 36.

Čia *tas, ta* nurodo aukščiau minėtą asmenį arba gyvą bei negyvą daiktą. Įvardžio giminės forma yra derinama su antecedento³ (aukščiau einantis daiktavardis, reiškiantis įvardžio nurodomą daiktą) forma. Jeigu antecedentas turi vyriškosios giminės formą, tai ir įvardžio vartojama vyriškosios giminės forma; jeigu antecedentas turi moteriškosios giminės formą, įvardžio taip pat vartojama moteriškoji giminė, lygiai kaip daiktavardžius pavaduojančios *jis, ji* formos, plg.:

Tėvas grįžo iš lauko. Jis buvo linksmas. Moterisėjo keliu. Ji buvo apsirišusi balta skarele.

Šiais atvejais anaforinės *tas, ta* formos, kaip ir *jis, ji* formos, giminės kategorijos atžvilgiu atitinka daiktavardžių, vadinamųjų „substantivum mobile“ (*draugas, draugė; mokytojas, mokytoja*) formas⁴. Šių įvardžių skirtingos giminės formos taip pat yra poziciškai nepriklausomos sakinyje, kaip ir minėtųjų daiktavardžių. Įvardžių formų derinimas su antecedento formomis nereiškia jų sintaksinio priklausymo, tokį derinimą galima būtų pavadinti semantiniu ar kontekstiniu derinimu (panašiai kaip apozicija). Taip yra derinami ir minėtieji daiktavardžiai, plg.:

J. Paplauskienė gerai organizuoja pamoką. Mokytoja įtraukia visus vaikus į pokalbį. Ji...

Čia *mokytoja* (ne *mokytojas*) pavartota dėl semantinio sąvokos *Paplauskienė* atitikimo, taip pat ir toliau einantis *ji*.

Kas kita būdvardžių derinimas su daiktavardžiais, nuo kurių jie sintaksiškai priklauso. Būdvardis automatiškai gauna tokią giminės (taip pat skaičiaus ir linksnio) formą, kurią turi daiktavardis, plg.: *geras draugas, gera draugė*.

Dėl to kaip *draugas, draugė* laikome skirtingų daiktavardžių formomis, taip ir anaforinį *tas, ta*, kaip ir *jis, ji*, reikia laikyti skirtingų įvardžių formomis. Tuo tarpu skirtingų giminių būdvardžius (*geras, -a*) ar būdvardiškuosius įvardžius reikėtų traktuoti kaip tos pačios formos variantus (kiekviena iš jų turi papildomą distribuciją).

³ Dėl termino žr. Z. S. Harris, ten pat, 173.

⁴ Dėl *jis, ji* žr. V. Žulys, – Baltistica, V(2), 1969, 174 (išnaša).

Anaforinės *tas, ta* formos, palyginti su *jis, ji* formomis, vartojamos daug siauriau. Jos turi specialią („der“ deiksės⁵) reikšmę – nurodo anksčiau minėtą daiktą, daugiau ar mažiau nutolusį erdvės ir laiko atžvilgiais nuo kalbančiojo, išeinanti iš jo sferos ribų. Tuo tarpu *jis, ji* formos, nors iš kilmės taip pat parodomosios, dabar šios reikšmės atžvilgiu yra neutralios. Opoziciškai priešpastatant *tas, ta* ir *jis, ji* formas, pastarosios yra neigiamai apibrėžiamos, dėl to jos yra pirminis, arba pagrindinis, opozicijos narys, o *tas, ta* šiuo atveju yra antrinis variantas, arba alomorfai⁶. Jeigu konstrukcijas su *jis, ji* laikytume daiktavardžių konstrukcijų transformacijomis (kur *jis, ji* daiktavardžio substitutas), tai, žiūrint sistemiškai, anaforinės *tas, ta* formas reikėtų traktuoti kaip *jis, ji* papildomą transformaciją, arba jo semantini variantą.

004. Be *tas, ta*, tokioje pat daiktavardžių pozicijoje vartojama *šis, ši, šitas, šita*, pasitaiko ir *anas, ana*. Visos šios formos turi skirtingus leksinius atspalvius⁷, visos jos yra daugiau ar mažiau paplitusios ir panašiai priešpastatomos įvardžiams *jis, ji*, kaip *tas, ta*⁸. Plg.:

Pasisveikinant tėvas buvo beįmąs bučiuoti Liudui ranką, – šis labai susigėdo. Myk-PutAŠ 37. *Jonas tai imdavo, šitas* (t. y. Petras, anksčiau minėtas, žinomas) *neima*. BaltPV I 100. *Šiaip jau anuodu* (apie žinomus, anksčiau minėtus asmenis) *buvo žmonės kaip žmonės, pusinteligčiai*. VaižgP I 56.

Reikia pasakyti, kad iš visų minėtųjų semantinių *jis, ji* variantų *tas, ta* formos turi labiausiai išblukusią, bendriausią reikšmę ir todėl plačiausiai vartojamos. Po jų dažnumo atžvilgiu eina *šis, ši* formos, nors kai kuriuose kontekstuose *tas, ta* ir *šis, ši* yra konkuruojančios (beveik lygiai galimos *šis, ši* nenaudai). *Anas, ana* kaip anaforinės formos dabartinėje kalboje retai vartojamos, jos nebereikalingos dėl *tas, ta* ir *šis, ši* priešpastatymo. Taip pat kaip anaforinės retai pasitaiko *šitas, šita* formos. Reikia pridurti, kad atributiniuose junginiuose šių įvardžių pasiskirstymas kitoks. Lietuvių kalboje gerai išlikęs deiksinės reikšmės įvardžių *tas, šitas* (*šis* šiuo atveju retas), *anas* trigubas priešpastatymas, einantis iš ide. senovės.

005. Kiek kitokią funkciją, negu minėtieji įvardžiai, turi *pats, pati* ir su šiomis formomis sudaryti įvardžiai, atsidūrę daiktavardžio pozicijoje. *Pats, pati* formos iš kilmės nėra parodomosios reikšmės įvardžiai (lietuvių kalboje jos vedamos iš daikt-

⁵ Žr. K. Brugmann, Die Demonstrativpronomina der idg. Sprachen, Leipzig, 1904, – Abhandlungen der Philologisch-historischen Klasse der Königlich Sächsischen Gesellschaft der Wissenschaften, Bd. 22, 6, 10.

⁶ Dėl pirminių ir antrinių variantų žr. J. Kuryłowicz, The Inflectional Categories of Indo-European, Heidelberg, 1964, 15.

⁷ Plačiau žr. Lietuvių kalbos gramatika, I, Vilnius, 1965, 678 t.t.

⁸ Tarmėse, taip pat senuosiuose raštuose *anas, ana*, vartojami vietoj įvardžių *jis, ji*, yra ne antriniai, bet pagrindiniai variantai, plg. A. Valeckienė, Lietuvių kalbos įvardžiai ir jų reikšmės, – LKK VI 1963 34.

tavardžio *pats* „vyras“, *pati* „žmona“, *vieš-patis*) ir anaforinę reikšmę gali įgyti visų pirma tik eidamos greta su parodomaisiais įvardžiais⁹.

Lietuvių kalboje iš *tas*, *ta* ir šias formas lydinčių *pats*, *pati* yra susidariusios naujos samplaikinės parodomosios reikšmės formos *tas pats*, *ta pati*. Be parodomosios reikšmės, šios formos turi aiškų emfatinį atspalvį, taip pat jų vartoseną yra daugiau kontekstiškai apibrėžta, negu, sakysim, *tas*, *ta* ar *šis*, *ši* formų vartoseną. Kaip anaforinės formos *tas pats*, *ta pati* dažnai pasitaiko sudėtinuose (ypač sudedamojo sujungimo su jungtuku *ir*) sakiniuose antrajame dėmenyje, kai jų antecedentas yra pirmajame dėmenyje. Taip dar kartą pabrėžiamas veiksmo subjektas.

Karvė viena, ir ta pati senapienė. Pš. Langeliai seni, maži, tie patys apkerpėję. ŽemR I 172.

Turėdamos skirtingą reikšmę bei daugiau ar mažiau apibrėžtą vartoseną *tas pats*, *ta pati* formos kitaip santykiauja su *jis*, *ji* formomis, negu *tas*, *ta* formos, t. y. jos sudaro atskirą variantą. Tačiau tiek *tas*, *ta*, tiek *tas pats*, *ta pati* formos (*jis*, *ji* atžvilgiu) yra antrinės.

006. *Pats*, *pati* dažnai eina prie *jis*, *ji*: *jis pats*, *ji pati*, taip pat prie asmeninių: *aš pats*, *tu pats*, *savęs paties*. Šios samplaikos dar nėra labai glaudžiai suaugusios. Vietoj šių samplaikų vartojamos anaforinė reikšmė ir vienos *pats*, *pati* formos, kurios sistemiškai pirmiausia yra priešpastatomos *aš pats*, *tu pats*, *jis pats*... ir traktuotinos kaip „nulinė morfema“ + *pats*, *pati*. Kiekvienu atveju prie *pats*, *pati*, esant palankiam kontekstui, gali atsirasti atitinkamas „nulinės morfemos“ realizatorius.

Ten boba kvailė pikta ir pati mažų neturi, tai nė kiaušiniautų neturi ko siūsti. VaižgRR I 125. *Žvairaakis išlupo seną kelmą, įvertė jį su akmeniu į maišą, o pats su piemeniu pasislėpė po tiltu.* CvR V 80. *Pati be rankų, be galvos, o visus aprėdo* (adata). LtRn 458.

– *Matai, – užsipuolė vokietį žemaitis, – pats kaltas, o kitam kalnę verti.* CvR V 63. *Nelengva piemens dalia. Pats kadaise ganiau – žinau.* BaltPV 100.

Plg. *Jis pats sau gudriai mirktelėjo ir nusišypsojo: „Seno vilko neapgausite“.* VencGD 46. *Bet ir tu pats, kaip matau, ne iš vėlyvųjų.* Myk-PutS I 66. – *Neprivalo niekas nieko įpasakoti, aš pati žinau.* SimonAŠL 62.

Pats, *pati* giminės kategorijos atžvilgiu šiais atvejais yra tokios pat, kaip *jis*, *ji*, *tas*, *ta* ir kt. *Pats*, *pati* ir joms priešpastatytos *jis pats*, *ji pati* vienodai santykiauja su *jis*, *ji* kaip antrinės daiktavardžius pavaduojančios formos. Nuo *jis*, *ji* formų jos skiriasi nauju reikšmės atspalviu. *Pats*, *pati* ir *jis pats*, *ji pati* formomis daugiau pabrėžiamas nurodomasis daiktas. Dažnai jos vartojamos kam nors priešpastatant nurodomą asmenį bei daiktą.

⁹ Plg. lot. *ipse* ir kt. šios šaknies ide. įvardžius, įgijusius demonstratyvinę reikšmę kartu jiems einant su demonstratyviniais, žr. K. Brugmann, ten pat, 122–127.

Kitoks įvardžių formų *pats, pati – aš pats, tu pats...* santykis su daiktavardžiais. *Aš* ir *tu* neturi daiktavardžių antecedentų. Antra vertus, šie įvardžiai taip pat eina daiktavardžių pozicijoje, kaip ir įvardžiai *pats, jis pats...* Dėl to jie taip pat laikomi daiktavardžių variantais.

Reikia pasakyti, kad šalia „nulinė morfema“ + *pats, pati* lygia greta gali eiti vien tik „nulinė morfema“, t. y. prie veiksmažodžio (predikato) formos gali nebūti jokios subjekto formos. Ji numanoma iš veiksmažodžio formos. Pastarasis atvejis lietuvių kalbai gana būdingas, nes šį tą apie subjekto formą lietuvių kalboje galima sužinoti iš predikato formos.

007. Be samplaikų *jis pats, ji pati*, vartojama *jis, ji* samplaikos su įvardžių *visas, vienas* ir kt. formomis (pastarosios paprastai postpozicijoje)¹⁰.

Ne tiek paršai padarė žalos, kiek jie visi varinėdami, bėginėdami. KrėvŠP₁ 100. *Tuo tarpu visi jie rengėsi dar trumpais, gimnazistiškais savo drabužiais.* Myk-PutAŠ 8. *Ji visa net garuoja, kvėpuodama iš vidurių paskutinį pašalą.* ŽemR I 80. *Visa kaip tada, tik jis vienas nebe toks! ...* LzPR II 10.

Pastarieji įvardžiai galimi ir prie anaforinių *tas, ta* formų.

Rodės, lyg visa paraistė pilna balsų, dirvos pilnos artojų, o tearė tas vienas. Štai *jis pats*. VaižgRR I 96. *Tie visi (paukščiai) atsisakę...* JablS 27.

Prie anaforinių *jis, ji; tas, ta* prisidėjusios įvardžių *visas, visa; vienas, viena* formos suteikia visai samplaikai naują leksinės reikšmės atspalvį. Vieni įvardžiai *visas, visa; vienas, viena*, be *jis, ji; tas, ta*, tam tikruose kontekstuose taip pat galimi daiktavardžių bei anaforinių įvardžių pozicijoje, plg.:

Nes Plaučiūnas juos (t. y. kaimynus) ant krikštynų buvo pakvietęs ir visus kaimyniškai primylėt pažadėjęs. DonR 83. *Tujaus, kame nebuve, pradėjo eiti pas Šenterį miestelio ubagai: vieną spitri kīts vienakis vedė, antras klišis, ... trečias neregys...* *Visi plekš-plekš susėdo ant pamatų.* ValPJ 67.

Šiuose sakiniuose *visus, visi* = „nulinė morfema“ (*juos, jie*) + *visus, visi*. Taigi pastarasis modelis atitinka modelį „nulinė morfema“ + *pats, pati*. Tačiau įvardis *pats, pati*, turėdamas labai nekonkrečią, greičiau emfatinę reikšmę, lengviau gauna anaforinį reikšmės atspalvį, tuo tarpu *visas, vienas* dėl savo perdėm konkrečios reikšmės (dėl to jie labai artimi tikriesiems būdvardžiams) aiškios anaforinės reikšmės, atrodo, dar nėra įgiję.

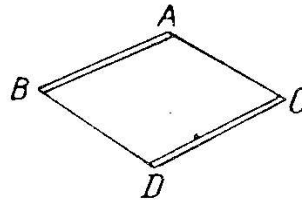
Daugeliu atvejų *visas, vienas*, kaip ir *kitas, kiekvienas, nė vienas* ir kt. daiktavardžių pozicijoje traktuotini kaip sudaiktavardėję, praleidus jų pažymimąjį žodį atributiniame junginyje, t. y. *visas* + „nulinė morfema“ (kur „nulinė morfema“ yra pažymimasis žodis, t. y. daiktavardis, o *visas* paprastai eina prepozicijoje, kaip

¹⁰ Įvardžiai *visas, vienas* gali eiti ir su *aš, tu*, pvz.: *aš vienas, mes visi, tu vienas, jūs visi* ir kt. Šių samplaikų santykis su *aš, tu* ir daiktavardžiais toks pat, kaip *aš pats, tu pats*, žr. aukščiau.

tikrasis būdvardis). Priešingai anaforiniams įvardžiams, jie neturi daiktavardžių antecedentų.

008. Formos *jis, ji* visų anksčiau minėtų anaforinių formų bei samplaikų atžvilgiu yra neutralus narys. Jis yra pagrindinė daiktavardžio variantinė forma. Visos kitos formos yra antriniai semantiniai variantai. Visos jos apibrėžiamos teigiamai *jis, ji* atžvilgiu ir turi daugeliu atvejų nuo jų semantikos priklausančią skirtingą vartosenos sferą.

Visų minėtųjų anaforinę reikšmę turinčių įvardžių santykius galima pavaizduoti tokia schema:

A = *jis, ji*; B = *tas, ta, šis, ši, šitas, šita, anas, ana*; C = (*jis*) *pats*, (*ji*) *pati*, *jis vienas, ji viena, jis visas, ji visa*; D = *tas pats, ta pati* ir kt. Šioje schemoje A maždaug taip santykiauja su B, kaip C su D. Taigi šių įvardžių izomorfiniai santykiai būtų $A : B = C : D$.

009. Be didelio skaičiaus antrinių semantinių variantų, formoms *jis, ji* dar galima priešpastatyti anaforiškai vartojamas formas *kuris, kuri*. Pastarosios skiriasi nuo *jis, ji* (ir kitų variantų) ne tiek savo skirtinga semantika (kaip anaforinės jos turi neaiškų išskiriamosios reikšmės atspalvį), kiek apibrėžta sintaksine vartoseną. Formos *kuris, kuri* sudaro savo specialų modelį:

$$S - \textit{kuris} + S_1$$

Formų *kuris, kuri* antecedentas eina pirmajame sakinio dėmenyje (S). Su antecedento forma *kuris, kuri* derinamos gimine.

O rugiai Plaučiūno, kurs ant piautuvą plaka. DonR 55. Viskantienė išsivirino pusrytei rūgščią roputybę su džiūvusia avienos meisa, kuri visiems dideliai patiko. ValPJ 12.

Formų *kuris, kuri* ryšį su savo antecedentu ypač gerai parodo tai, kad *kuris + S₁* dažnai galima pakeisti vadinama būdvardine, arba atributine, konstrukcija¹¹ (kurios pozicija atitinka pagrindinę būdvardžio poziciją, t. y. atributinę). Plg.:

Kalnai, kuriuos pirma išskaičiau, perjuosia Žemaičių žemę kaip su juosta (ValPJ 44) → Kalnai, pirma išskaičiuotieji...

Šia transformacija *kuris + S₁* įjungiamas į S, o *kuris*, kaip nebereikalingas daiktavardžio pavaduotojas, iškrinta.

¹¹ Plg. Z. S. Harris, ten pat, 175; L. Zawadowski, *Zagadnienia teorii zdań względnych*, 1952, – *Prace Wrocławskiego towarzystwa naukowego*, Ser. A, Nr. 31, 8–9; W. Motsch, *Syntax des deutschen Adjektivs*, – *Studia Grammatica*, III, Berlin, 1964, 65.

Pavaduodamas (S) dėmens daiktavardį, įvardis *kuris* kartu jungia šalutinį dėmenį prie pagrindinio. Kitaip tariant, *kuris* yra būtinas elementas šalutiniam dėmeniui sudaryti.

Keičiant sakinio konstrukciją, t.y. šalutinį dėmenį savarankišku, daugeliu atvejų formos *kuris, kuri* gali pakeisti formos *jis, ji (tas, ta ir kt.)*. Plg.:

O rugiai Plaučiūno, kurs ant piautuvą plaka ir *O rugiai Plaučiūno, jis ant piautuvą plaka*.

Pagal savo vartoseną formos *jis, ji* ir *kuris, kuri* sudaro ne semantinę, bet sintaksinę opoziciją. Čia teigiamai apibrėžtas narys yra *kuris, kuri*. Jis sudaro specifinį sintaksinį modelį. *Jis, ji* apibrėžiamas neigiamai ir yra neutralus šios opozicijos narys. Dėl to formos *jis, ji*, santykiaudamos su *kuris, kuri* (kaip ir aukščiau minėtais atvejais), yra pagrindinės, o *kuris, kuri* – antrinės sintaksinės formos, arba papildomas sintaksinis variantas.

Grafiškai įvardžių *jis, ji* ir *kuris, kuri* santykį galima pavaizduoti taip:

jis, ji → *kuris, kuri*

Transformacijos kryptis: dviejų paprastų struktūrų (savarankiškų dėmenų) kondensacija į vieną sudėtingesnę (šalutinis dėmuo prijungiamas prie pagrindinio). Dar didesnė kondensacija – *kuris* + S₁ pavertimas būdvardine konstrukcija.

Plg.: *O rugiai Plaučiūno, jis ant piautuvą plaka* → *O rugiai Plaučiūno, kuris ant piautuvą plaka* → *O rugiai Plaučiūno, plakančio ant piautuvą*.

Reikia pasakyti, kad, be *kuris, kuri*, tokią pat sintaksinę funkciją gali atlikti *katras, katra*. Šių formų sintaksinis modelis ir santykis su formomis *jis, ji* yra toks pat, kaip formų *kuris, kuri*. Literatūrinėje kalboje formos *kuris, kuri* vis labiau išstumia formas *katras, katra*, pirmosios dažnai nurodo ne tik vieną iš daugelio, bet ir vieną iš dviejų daiktų.

АНАФОРИЧЕСКИЕ МЕСТОИМЕННИЯ – ВАРИАНТЫ ИМЕН СУЩЕСТВИТЕЛЬНЫХ

Резюме

В статье рассматриваются системные отношения между анафорическими местоимениями как вариантами имен существительных.

В литовском языке, кроме *jis, ji*, позиционными вариантами имен существительных являются также следующие местоимения анафорического значения: *tas, ta, šis, ši, šitas, šita, anas, ana, tas pats, ta pati, (jis) pats, (ji) pati, jis visas, ji visa, jis vienas, ji viena, kuris, kuri, katras, katra* и др. Когда упомянутые местоимения выступают в качестве зависимого слова в атрибутивных словосочетаниях, они представляют собой варианты имен прилагательных. Формы *jis, ji* с формами *tas, ta, šis, ši, šitas, šita, anas, ana, (jis) pats, (ji) pati, jis visas, ji visa, jis vienas, ji viena, tas pats, ta pati* составляют семантическую оппозицию, где *jis, ji*, опреде-

ленные негативно, считаются основными вариантными формами имен существительных. Все остальные формы являются вторичными, ибо все они определены позитивно, и каждая из них имеет специальную сферу употребления, обусловленную семантикой данных местоимений. Изоморфные отношения между упомянутыми местоимениями выражаются следующим образом: $A : B = C : D$, где $A = jis, ji$, $B = tas, ta, šis, ši, šitas, šita, anas, ana$, $C = (jis) pats, (ji) pati, jis visas, ji visa, jis vienas, ji viena$, $D = tas pats, ta pati$ и др.

Формы *jis, ji* с формами *kuris, kuri, katras, katra* составляют синтаксическую оппозицию, где основными формами также являются *jis, ji* (они определены негативно), а вторичными — *kuris, kuri, katras, katra* (последние определены позитивно как составляющие специальную синтаксическую модель ($S - kuris, katras + S_2$)). Отношения между полседними местоимениями выражаются трансформацией *jis, ji* → *kuris, kuri, katras, katra*.